

Abstract. Results of the theoretical and empirical study aimed at determination of empathy peculiarities with persons different in the level of proneness to conflicts. Proneness to conflicts in the literature is meant as a property of the personality that reflects the frequency of his or her entering into interpersonal conflicts and the degree of his or her readiness to develop and close problematic situations in the course of social interaction by way of conflicts. Traditionally empathy is meant as a relatively stable integral property of a person that reveals itself as an ability to emotionally respond to experiences of the other person, understand his or her emotional states, foresee affective reactions of the other person in specific situations, aspire to give an active help and assistance. Negative significant correlation relationships between the proneness to conflict indicators and empathy indicators were obtained empirically. The results obtained in the course of correlation analysis indicated that the increase in conflict is accompanied by reduction of empathy. Qualitative analysis has allowed to reveal and to study the psychological characteristics of empathy pertaining to prone to conflicts and non-conflict personalities, to find the differences between the manifestations of empathy, which makes it possible to consider conflict as a psychological factor empathy. That conflict serves as a factor affecting the specificity of empathy was proved.

Key words: proneness to conflicts, empathy, personality.

ДО ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА ДО ЗАПОБІГАННЯ І РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 378.013 (330)

Іванченко Є. А.

У статті сформульовано поняття „готовність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності” в межах мультиплікативної компетентності майбутнього економіста; виокремлено її складові, критерії та рівні сформованості; представлено діагностичний комплекс методик щодо виявлення сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності та формули для розрахунку інтегративного коефіцієнта зазначеної готовності; надано кількісну та якісну оцінку рівнів сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Ключові слова: готовність, компетентність, діагностика, конфлікт.

О ПРОБЛЕМЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО ЭКОНОМИСТА К ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ И РАЗРЕШЕНИЮ КОНФЛИКТОВ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Іванченко Є. А.

В статті сформульовано поняття „готовність майбутнього економіста до запобігання та розв’язання конфліктів в професійній діяльності” в рамках мультиплікативної компетентності майбутнього економіста; виділені її складові, критерії та рівні сформованості; представлено діагностичний комплекс методик виявлення сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання та розв’язання конфліктів в професійній діяльності та формули для розрахунку інтегративного коефіцієнта вказаної готовності; представлені кількісна та якісна оцінки рівня сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання та розв’язання конфліктів в професійній діяльності.

Ключові слова: *готовність, компетентність, діагностика, конфлікт.*

CONCERNING THE PROBLEM OF FUTURE ECONOMIST’S READINESS TO PREVENTING AND SOLVING THE CONFLICTS IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY

Ivanchenko Ie. A.

The article presents the definition of the notion “future economist’s readiness to preventing and solving the conflicts in the professional activity” which is defined within the multiplicative competency of a future economist; the components, criteria and levels of the readiness formation are determined; the diagnostic complex of methods as to the identification of the developed future economist’s readiness to preventing and solving the conflicts in the professional activity and formulae for calculating the integrative index of the readiness under study are presented in the article; the qualitative and quantitative estimation of the levels of the developed future economist’s readiness to preventing and solving the conflicts in the professional activity are suggested.

Key words: *readiness, competency, diagnostics, conflict.*

Успіх професійної діяльності працівників фінансово-економічної сфери в сучасних умовах залежить не тільки від економічних і соціальних, але й психологічних чинників. Тобто без підвищення психологічної готовності до роботи в умовах сучасного ринку праці майбутній економіст позбавляє себе можливості комфортного існування в межах професійного поля.

Сьогодні досвідчений керівник витрачає більшу частину робочого дня не на вирішення фінансових, технічних чи організаційних проблем, а на вирішення психологічних завдань, які виникають у процесі спілкування з підлеглими, колегами, керівництвом. Це обумовлено вимогами сучасного господарського управління, необхідністю орієнтації не лише на результат, а й на людей, що забезпечують цей результат. В умовах ринку, де загострюються взаємовідносини партнерів, стикаються інтереси сотень тисяч підприємців, в багато разів зростає актуальність практичних рекомендацій, як поводитися в передконфліктній, конфліктній та післяконфліктній ситуації, і, насамперед, як не довести суперечності, що виникли, до тупикової ситуації.

Опитування студентів, які отримують освіту з галузі знань „Економіка та підприємництво”, щодо труднощів, з якими доведеться зіткнутись у майбутній трудовій діяльності 35,88 % студентів відповіли, що не замислювались над цим, а 23,53 % вважають, що труднощів у них не виникне. Решта серед труднощів назвала такі: важко знайти робоче місце через відсутність досвіду роботи, професіоналізму та через конкуренцію, пов'язану із великою кількістю спеціалістів у економічній галузі. Вказували також на сталий одноманітний обсяг роботи на початку кар'єри та труднощі із кар'єрним зростанням у бюджетних установах. Частина студентів пов'язували труднощі із загальною ситуацією в Україні, як-от: недосконалістю та постійною зміною законодавства, невідгідною системою кредитування малого бізнесу, нестабільністю економіки України, бюрократизмом у державних структурах, превалюванням влади над законами, безробіттям тощо. Інші вказували на недосконалість отриманої освіти, а саме: превалювання теорії над набуттям практичних навичок та досвіду діяльності під час навчання; неадаптованість до завдань, які потрібно виконувати; незнання нюансів у сфері майбутньої діяльності; недостатня мовна підготовка; малий досвід роботи із програмними продуктами професійного спрямування.

Студенти зауважували, що виникнуть труднощі, пов'язані з відсутністю звички до праці та робочих навантажень, підвищенням відповідальності, невпевненістю в собі, постійним вдосконаленням знань, необхідністю швидко пристосовуватись до змін. Та жоден з респондентів не замислювався над труднощами, які виникнуть у процесі спілкування та співпраці з клієнтами, підлеглими, колегами, керівництвом. Адже саме ці відносини ускладнюють або полегшують період первинної адаптації на робочому місці, забезпечують впевнене просування кар'єрними сходами або гальмування процесу кар'єрного розвитку, гарантують підвищення соціального статусу або не дозволяють рушити з місця.

Тобто виникає нагальна потреба психологічної підготовки майбутніх економістів до трудової діяльності. Система професійної підготовки має дати знання й сформувати навички щодо зміни поведінки людини при зміні установки, способів переконання змінити рішення; оцінки свого стану чи стану іншої людини, психологічних причин виникнення конфліктів та засобів їх вирішення, шляхів адаптації в новій групі, стратегії поведінки у кризовій ситуації при безробітті тощо. Т. Б. Поясок акцентує, що в системі професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю велика потреба в ознайомленні їх з причинами виникнення конфліктів і озброєнні методами вирішення таких ситуацій [2].

Конфлікти виявляються в діяльності всіх соціальних інститутів, соціальних груп, у взаємовідносинах між людьми. Для майбутнього фінансиста, економіста, завжди актуальні проблеми, пов'язані як з міжособистісними конфліктами, які виникають в колективі між окремими працівниками і малими соціальними групами, так і конфліктами більш широкого соціального аспекту, зокрема трудовими – страйками. Тому майбутній фахівець повинен мати деякі уявлення про конфлікти, способи поведінки в разі їх виникнення. На жаль, для більшості людей характерно невміння знаходити достойний вихід з них. Крім того, як тільки виникає конфлікт, а він завжди пов'язаний з емоція-

ми, людина починає відчувати дискомфорт, напруження, які можуть призвести навіть до стресових ситуацій.

Представники різних шкіл управління, в тому числі прибічники “людських стосунків”, вважали, що конфлікт — це ознака неефективної організації та поганого управління. У наш час учені і практики управління, психологи частіше схилиються до точки зору, що деякі конфлікти, навіть у найефективніших організаціях, при найкращих взаємовідносинах, можливі і навіть бажані. Конфліктами слід керувати, оскільки вони виникають у всіх сферах життя. Проте, особливої уваги заслуговують ті, що виникають у робочих групах, організаціях, фірмах.

Під час дослідження теоретико-методичних засад системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів (СІПІМЕ), метою якої було визначено формування мультиплікативної компетентності майбутнього економіста (МКМЕ), їхня готовність до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності розглядалась опосередковано. Тобто окремі складові, які, на нашу думку, забезпечують готовність майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності, входять до ядра та оболонки МКМЕ (рис. 1).

Сутність поняття „готовність майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності” визначимо як сформовану систему знань, практичних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій і взаємин, професійних та особистісних якостей, досвіду діяльності в фінансово-економічній та соціальній сферах, набутих у процесі пізнавальної діяльності, яка забезпечує здатність майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності.

Рис. 1. Зв'язок МКМЕ та готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності

Наголосимо, що структура готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності виокремлюється зі структури МКМЕ та набуває вигляду, який наведено на рис. 2.

Рис. 2. Структура готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності

Готовність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності має три складові: базову (виокремлюється з ключових компетенцій майбутнього економіста, рис. 1), професійну та соціальну (виокремлюються з професіоналізму майбутнього економіста та соціальної зрілості майбутнього економіста відповідно, рис. 1).

Оцінка сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності – процедура, яка за допомогою системи методик виявляє стан суб'єкта (фахівця), дозволяє визначити параметри та критерії особистісно-професійних якостей, характеристик, які відповідають потребам суспільства, різних соціальних груп, ринку праці.

Аналіз поняття „готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності” дозволив виокремити три критерії сформованості цієї якості фахівця:

- 1) сформованість базової складової;
- 2) сформованість професійної складової;
- 3) сформованість соціальної складової.

Зазначені критерії дозволили оцінити сформованість якостей майбутнього фахівця галузі економіки та фінансів відповідно до структури готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Оцінювання готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності можна проводити за методикою оцінювання компетентності економіста в системі інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів [1], провівши відповідні скорочення. Діагностичний комплекс методик щодо виявлення сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності наведено в таблиці 1 (із збереженням нумерації методик, методів, питальників та тестів згідно із зазначеною методикою).

Таблиця 1

Діагностичний комплекс методик щодо виявлення сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності

Складові готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності	Назва методики, методу, питальника або тесту
Базова складова	
Вміння вирішувати конфлікти ненасильницьким шляхом	9. Тест „Який ваш стиль розв'язання конфліктних ситуацій?”

Продовження табл.

Здатність сприймати різноманітність та міжкультурні відмінності	1.9. САТ Шкала уявлень про природу людини
ЗУН та досвід щодо впливу на реципієнта	11. Тест „Чи можете Ви впливати на інших?”
Професійна складова	
Професійні інтереси, цінності, відносини	13. Тест „Визначення мотивації в роботі” + 1.5. САТ Шкала сенситивності
Психологічна готовність до професійної діяльності	16. ОПГ „Людина-Знак” + 22. Карта оцінки сформованості професійної усталеності економіста
Професійна усталеність	22. Карта оцінки сформованості професійної усталеності економіста
Здатність передбачати результати власної професійної діяльності	13. Тест „Визначення мотивації в роботі” Відповідальність + 14. Методика „Вимірювання раціональності. Частина Б”
Психологічна готовність нести відповідальність за результати власної професійної діяльності та діяльності в ситуації ризику	12. Тест „Консерватор чи радикал?”
Інтегративність знань	Оцінки за предметами, які передбачають високий ступінь інтеграції („Фінансовий аналіз”, „Макроекономіка”, „Соціально-економічна статистика”, „Фінансова статистика”, „Інвестиційний аналіз”, практика „Комп'ютерний аналіз у бізнесі”)

Нелінійність мислення	1.2. САТ Шкала підтримки + 1.10. САТ шкала синергії
Психологічна готовність до зміни фаху	1.4. САТ Шкала гнучкості поведінки
Здатність змінювати сферу діяльності	1.1. САТ Шкала компетентності в часі
Соціальна складова	
Здатність діяти в межах різних соціальних інститутів	3.1. КСК (компетентність соціально-комунікативна) Соціально-комунікативна незграбність + 2.4. Експертна оцінка особистісних та ділових якостей. <i>Поступливість</i>
Навички міжособистісних відносин	20. Тест оцінки комунікативних умінь + 1.11. САТ Шкала прийняття агресії
Здатність встановлювати доцільні контакти з рідними, близькими, друзями, колегами	1.12. САТ Шкала контактності
Вміння працювати в команді	5. Тест „Я” або „Ми” ?
Здатність до критики	10. Тест „Ваше ставлення до критики?”
Здатність адаптуватися до нових ситуацій	1.4. САТ Шкала гнучкості поведінки
Адекватна самооцінка	2.6. Експертна оцінка особистісних та ділових якостей. <i>Достовірність</i>
Здатність до самокритики	10. Тест „Ваше ставлення до критики?”
Впевненість у собі	2.3. Експертна оцінка особистісних та ділових якостей. <i>Впевненість у собі</i>
Емоційна усталеність	4. Методика діагностування „перешкод” у встановленні емоційних контактів + 1.6. САТ Шкала спонтанності
<i>Продовження табл. 1</i>	
<i>додати до загальної оцінки</i>	1.7. САТ Шкала самоповаги + 1.8. САТ Шкала самоприйняття

Результати діагностики показників зручно заносити до „Листа результатів оцінювання показників готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності” (табл. 2), який отримуємо, провівши відповідні перетворення „Листа результатів оцінювання показників МКМЕ” [1].

Одержані коефіцієнти та оцінки дають змогу обчислити значення інтегративних коефіцієнтів за формулами (1), (2), (3), (4).

Таблиця 2.

Лист результатів оцінювання показників готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності

Прізвище, ім'я та по-батькові _____			
Факультет _____ група _____			
№	Назва методики, методу, питальника або тєсту	Коефіцієнт	Значення
1	Тест САТ		
	1.1. Шкала компетентності в часі	$K_{1,1}$	
	1.2. Шкала підтримки	$K_{1,2}$	
	1.4. Шкала гнучкості поведінки	$K_{1,4}$	
	1.5. Шкала чутливості	$K_{1,5}$	
	1.6. Шкала спонтанності	$K_{1,6}$	
	1.7. Шкала самоповаги	$K_{1,7}$	
	1.8. Шкала самоприйняття	$K_{1,8}$	
	1.9. Шкала уявлень про природу людини	$K_{1,9}$	
	1.10. Шкала синергії	$K_{1,10}$	
	1.11. Шкала прийняття агресії	$K_{1,11}$	
		1.12. Шкала контактності	$K_{1,12}$
2	Експертна оцінка особистісних та ділових якостей		
	3. Впевненість у собі	$K_{2,3}$	
	4. Поступливість	$K_{2,4}$	
<i>Продовження табл. 2</i>			
3	КСК 1. Соціально-комунікативна незграбність	$K_{3,1}$	
4	Методика діагностування „перешкод” у встановленні емоційних контактів	K_4	
5	Тест „Я” або „Ми”? (Чи здатні Ви працювати у тіснозасомодіючій групі)	K_5	
9	Тест „Який Ваш стиль розв'язання конфліктних ситуацій?”	K_9	
10	Тест „Ваше ставлення до критики?”	K_{10}	
11	Тест „Чи можете Ви впливати на інших?”	K_{11}	
12	Тест „Консерватор чи радикал?”	K_{12}	
13	Тест „Визначення мотивації в роботі”	K_{13}	
		K_{13B}	
14	Методика „Вимірювання раціональності. Ч. Б”	K_{14}	

16	ОПГ „Людина-Знак”	K_{16}	
20	Тест оцінки комунікативних умінь	K_{20}	
22	Карта оцінки сформованості професійної усталеності економіста	K_{22}	
23	Оцінки за дисциплінами: - які передбачають високий ступінь інтеграції („Фінансовий аналіз”, „Макроекономіка”, „Соціально-економічна статистика”, „Фінансова статистика”, „Інвестиційний аналіз”, практика „Комп’ютерний аналіз у бізнесі”) ($n = 6$)	O_I	

Оцінка сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності проводилася за кожним критерієм, як середнє арифметичне оцінок за кожним показником, який оцінювався від 0 до 1. Сукупна оцінка IK_{Γ} (інтегративний коефіцієнт готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності) визначалась як середнє геометричне інтегративного коефіцієнта за критерієм „сформованість базової складової” ($IK_{\Gamma B}$) та середнього арифметичного інтегративних коефіцієнтів за критеріями „сформованість професійної складової” ($IK_{\Gamma П}$) і „сформованість соціальної складової” ($IK_{\Gamma C}$).

Формула для обчислення інтегративного коефіцієнта готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності має вигляд:

$$IK_{\Gamma} = \sqrt{IK_{\Gamma B} \cdot \left(\frac{1}{2} IK_{\Gamma П} + \frac{1}{2} IK_{\Gamma C}\right)}$$

У свою чергу, інтегративні коефіцієнти за критеріями розраховуються за формулами:

$$IK_{\Gamma B} = (K_9 + K_{19} + K_{11})/3$$

$$IK_{\Gamma П} = ((K_{13} + K_{15}) + (K_{16} + K_{22}) + K_{22} + (K_{13} + K_{14}) + K_{12} + O_I + (K_{12} + K_{110}) + K_{14} + K_{11})/13$$

$$IK_{\Gamma C} = ((K_{3,1} + K_{2,4}) + (K_{20} + K_{1,11}) + K_{1,12} + K_5 + K_{10} + K_{1,4} + K_{2,6} + K_{10} + K_{2,3} + (K_4 + K_{1,6}) + K_{1,7} + K_{1,8})/15$$

Сформованість готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності може бути діагностовано на трьох рівнях: елементарному, достатньому та високому (аналогічно первісній розглядуваного поняття).

Кількісна характеристика рівнів сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв’язання конфліктів у професійній діяльності визначається межами значень інтегративного коефіцієнта названої готовності, який для *елементарного* рівня приймає значення в інтервалі $0 \leq IK_{\Gamma} < 0,70$; для *достатнього* рівня $0,70 \leq IK_{\Gamma} < 0,90$ та для *високого* рівня $0,90 \leq IK_{\Gamma} \leq 1$.

Розглянемо стисло якісну характеристику рівнів сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

I. Елементарний рівень. У фахівця наявні лише окремі складові готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності, характеризується елементарним рівнем сформованості системи економічних знань, практичних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій та взаємин, професійних та особистісних якостей, досвіду діяльності у фінансово-економічній та соціальній сферах, набутих у процесі пізнавальної діяльності, який забезпечує здатність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

II. Достатній рівень. У фахівця наявні практично всі складові готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності, характеризується достатнім рівнем сформованості системи економічних знань, практичних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій та взаємин, професійних та особистісних якостей, досвіду діяльності у фінансово-економічній та соціальній сферах, набутих у процесі пізнавальної діяльності, який забезпечує здатність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

III. Високий рівень. У фахівця наявні всі складові готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності, характеризується високим рівнем сформованості системи економічних знань, практичних умінь та навичок, ціннісних орієнтацій і взаємин, професійних та особистісних якостей, досвіду діяльності у фінансово-економічній та соціальній сферах, набутих у процесі пізнавальної діяльності, який забезпечує здатність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності.

Таким чином, нами сформульовано поняття „готовність майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності” в межах МКМЕ; виокремлено її складові, критерії та рівні її сформованості; представлено діагностичний комплекс методик щодо виявлення сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності та формули для розрахунку інтегративного коефіцієнта зазначеної готовності; надано кількісну та якісну оцінки рівнів сформованості готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності. Відкритими залишаються питання: чи відповідає зазначене поняття готовності загальноновизнаним; чи є вичерпними пропонувані складові готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності; чи достатніми є умови навчально-виховного середовища СІППМЕ для формування необхідного рівня готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності? Також необхідно провести перерахунок інтегративних коефіцієнтів готовності майбутнього економіста до запобігання і розв'язання конфліктів у професійній діяльності, ґрунтуючись на результатах діагностування МКМЕ.

Список літератури:

1. Іванченко Є. А. Методика оцінювання компетентності економіста в системі інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів: [навчально-методичний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів, рекомендований Міністерством освіти і науки України] / Є. А. Іванченко. – О. : Поліграф, 2008. – 130 с.

2. Поясок Т. Б. Психолого-педагогічна підготовка фахівців фінансово-економічного профілю у вищих навчальних закладах: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України / Т. Б. Поясок. – К., 2004. – 22 с.

CONCERNING THE PROBLEM OF FUTURE ECONOMIST'S READINESS TO PREVENTING AND SOLVING THE CONFLICTS IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY.

Ivanchenko Ie. A.

Abstract. Nowadays the success of the professional economists' activity greatly depends on the patterns of the correct professional behaviour in the conflict situations that make actual the problem of future economist's readiness to preventing and solving conflicts in the professional activity.

In the system of integral professional training of the future economists, the aim of which is developing the multiplicative competency of future economists, their readiness to preventing and solving conflicts in the professional activity is considered indirectly (the components which help to develop the above mentioned readiness, enter the core and coat of multiplicative competency of future economists).

Within the multiplicative competency of future economists, the future economist's readiness to preventing and solving conflicts in the professional activity is defined as the developed system of knowledge, practical skills, value orientations and relations, professional and personal qualities, work experience in the finance-economic and social spheres obtained during cognitive activity which provides future economist's ability of preventing and solving conflicts in the professional activity.

The article reveals the components (basic, professional, social), criteria (developed basic component, developed professional component, developed social component), levels (elementary, sufficient, high) of readiness to preventing and solving conflicts in the professional activity.

The diagnostic complex of methods as to the identification of the developed future economist's readiness to preventing and solving conflicts in the professional activity and formulae for calculating the integrative index of the readiness under study are brought to light.